№ 29 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 14 **1891** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 14 № 29

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզւով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ժամանակ է արդէն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Երևանից. [illegible] Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. [illegible]—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ջէլեբ.

ԺԱՄԱՆԱԿ Է ԱՐԴԷՆ

Մայրաքաղաքների ռուսաց մամուլը, որի կոչումն է ղեկավարել Ռուսաստանի [illegible] մամուլը, որը իր [illegible] իր տակտով, Հարցերի խղճմտաւոր ուսումնասիրութեամբ պէտք է օրինակ ցոյց տայ գաւառական մամուլին,—մինչև այժմ, մեր կարծիքով, չէ կանգնում իր կոչման բարձրութեան վրայ։

Մայրաքաղաքների ռուսաց մամուլը, որը [illegible]

Ուրեմն եթէ ռուսաց մայրաքաղաքների մամուլը համ կշիռ և նշանակութիւն է ձեռք բերել, թէ երկրի ներսում և թէ արտասահմանում, համ նիւթապէս էլ ապահոված է,—ի՞նչպէս է պատահում որ այդ նոյն մամուլը այդքան քիչ է հետաքրքրւում ռուսաց պետութեան հպատակ այլ և այլ ազգութիւնների կեանքով ու շատ անգամ այդքան անորոշ, մութ ու սխալ հասկացողութիւն ունի այդ ազգերի կեանքի, նրանց բնաւորութեան, ձգտումների ու հակումների մասին։

Մենք կարծում ենք, պատճառն այն է, որ ռուսաց մայրաքաղաքների մամուլի օրգանների մեծ մասը բուն առևտրական նըպատակների է հետևում, գտնվելով շահասէր հրատարակիչների ձեռքում, որոնք չափից դուրս հաշւող, խնայող, նոյն իսկ ժլատ են օրինաւոր և մշտական աշխատակիցներ ունենալու և նրանց առատապէս վարձատրելու իրանց յօդուածների համար։ Ռուսաց մամուլին պակաս են այնպիսի աշխատակիցներ, որոնք ճշմարիտ ծանօթ լինելով ռուսաց պետութեան մէջ ապրող այլ և այլ ազգութիւնների կեանքին, աշխատէին իրանց խղճմտաւոր գրական ուսումնասիրութիւններով ծանօթացնել ռուսաց ընթերցող հասարակութիւնն այդ ազգերի իսկական կեանքի հետ, նրանց իրական հակումների, ձգտումների հետ, նրանց բընաւորոշ առանձնայատկութիւնների հետ, այլ այդ մամուլը, կրկնում ենք, խընայող, հաշւող և ժլատ լինելով, չունենալով մշտական, գործին նուիրված աշխատակիցներ, տպագրում է միայն պատահական յօդուածներ Ռուսաստանին պատկանող այլ և այլ ազգութիւնների կեանքի մասին։ Պարզ է որ պատահական յօդուածները կարող են ներշնչված լինել գրողների անձնական նպատակներով, անձնական շահերով և ուրեմն թէ հասարակութիւնն են մոլորեցնում և թէ նոյն իսկ մամուլի [illegible] հիւրընկալվում են։

Ժամանակ է արդէն, որ ռուսաց մայրաքաղաքի օրգանները հասկանային իրանց պարտքը՝ ռուսաց պետութեան հպատակ բոլոր ազգութիւնների կեանքը խղճմտաւոր և ճիշդ կերպով ուսումնասիրելու, որպէս զի ճշմարիտ ղեկավարող դեր խաղային հասարակաց կարծիքի մէջ և իրանց գործունէութեամբ թէ հասարակութեանը և թէ տէրութեանը ճշմարիտ ծառայութիւն մատուցանէին, փոխանակ այս ու այն ազգութեան մասին պատահական յօդուածներ տպագրելով, վարձը խնայելու զգացմունքից ղըրդված՝ հաւատ ընծայէին այլ և այլ պատահական աշխատակիցներին, որոնց նպատակն է միայն իրանց անձնական կիրքն արտայայտել, այս ու այն անձից, հաստատութիւնից, կամ ամբողջ հասարակութիւնից վրէժը հանել, իրանց նեղ, անձնական շահերին ծառայել, և այդպիսով մոլորեցնել թէ տէրութիւնը և թէ հասարակաց կարծիքը՝ այլ և այլ ինսինուացիաներ անելով։

Ժամանակ է արդէն որ ռուսաց մայրաքաղաքի մամուլը շահասիրական նպատակներն ու իր գրօշների հաշիւը մի կողմ թողնելով, օրինաւոր կերպով վարձատրէր լուրջ աշխատակիցներին և այդպիսով դառնար հասարակաց կարծիքը ճշմարիտ ղեկավարող, ուղղութիւն տւող մամուլ, կանգնելով այդ տեսակ մամուլի իսկական կոչման բարձրութեան վրա, փոխանակ նշանաւոր հարցերի լուծման վիճակն իրանց անձնական վրէժը հանող, անբարեխիղճ պատահական աշխատակիցներին և թղթակիցներին յանձնելու, թելադրվելով միմիայն նեղ, գրօշանոց հաշիւներով…

Որքան էլ տարօրինակ լինէր, բայց ըստիպված ենք խոստովանել, որ այս րօպէիս նոյն իսկ ռուսաց գաւառական մամուլը շատ անգամ աւելի լուրջ յօդուածներ է տպում, աւելի ճիշդ տեղեկութիւններ ունի Ռուսաստանի այլ և այլ ազգութիւնների կեանքի և բնաւորութեան մասին, աւելի լուրջ հայեացքներ է յայտնում այդ ազգերի մասին և աւելի խղճմտաւոր կերպով է ուսումնասիրում նրանց կեանքը,—քան թէ նիւթական առհագին միջոցներ ունեցող մայրաքաղաքների մամուլը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Մարտի 5-ին

Բարեկենդանի ուրախ և զուարճալի օրերին հետևեցին մեծ պասի ապաշխարութեան օրերը։ Թէև մեզանում տեղի չունեցան ոչ պարահանդէսներ, ոչ դիմակահանդէսներ, այնու ամենայնիւ Երևանի հասարակութիւնը ներկայ գտնվեց գոնէ մի քանի հայ ներկայացումների։ Բացի դրանից Երևանումն էր նաև պ. Մումինօյի ցիրկը, որն եօթերորդ ամիսն է, ինչ երևանցիների դըրպանը թեթևացնում է և ուր հայ հասարակութիւնը աւելի սիրով էր յաճախում, քան թէ հայ թատրոն։ Այսպէս թէ այնպէս զուարճութեան օրերին, գոնէ առ ժամանակ, տեղի տուեցին ապաշխարութեան օրերը, որոնց ընթացքում երևանցի հայը կարծես պահանջ է զգում հոգեպէս և բարոյապէս մխիթարվելու, նորոգվելու… Այդ պահանջը, մեր կարծիքով, կարող է լրանալ միմիայն քարոզի միջոցով, քարոզի, որն արտայայտվէր ժողովրդի ամեն խաւերին մատչելի լեզուով։ Մեզանում քարոզն այն նշանակութիւնը կարող է ունենալ, ինչ նշանակութիւն որ ունեն բարեկիրթ երկրներում ժողովրդական դասախօսութիւնները, կիրակեայ դպրոցները և այլն…

Այդ հանգամանքն ի նկատի առնելով, մենք մեր կողմից համեստօրէն կը խնդրենք թեմական սրբազանին, որ նա բարեհաճի տեղական քահանաներից քարոզիչներ նշանակելու քաղաքիս իւրաքանչիւր եկեղեցում, գէթ կիրակիները քարոզելու։ Եթէ գտնվէին մեր ուսուցիչներից այնպիսիները, որոնք յանձն առնէին պասի ընթացքում գոնէ երկու կամ երեք անգամ մի մի դասախօսութիւն անելու ժողովրդին, այդ աշխատանքը մեծ մխիթարութիւն կը պատճառէր ամեն մխիթարութիւնից զուրկ երևանցուն։

Մեզանում ձմեռն երկարատև եղաւ. չը նայելով գարնան մօտենալուն, այնու ամենայնիւ սարերի ձիւնը դեռ չէ հալվել։ Անասունների ուտելու պաշարը վաղուց արդէն սպառված է և նըրանց [illegible] մէջից ձիւնի երկար ժամանակ չը հալվելը մեծ վնաս է հասցնում այգեգործութեան. այժմ ժամանակ է խաղողի որթերը հողի տակից հանելը, որպէս զի, մի քանի շաբաթ մնալուց յետոյ, կտրվեն (էտուի) նրանց աւելորդ մասերը, իսկ ձիւնն արգելում է այդ անելու։ Վերջապէս գիւղացու վար ու ցանքի ժամանակն է. նա անհամբեր սպասում է գարնան տաք օրերին, որպէս զի թօթափէ իրանից անգործութիւնը, որից ձանձրացել է չորս ամիս պարապ մնալով։

Մաքրութեան պայմանների մասին կարծես երևանցիք չեն մտածում, համարելով մի աւելորդ բան,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՋԷԼԷԲ

I

Էրզրումի ջէլէփ 1) Մուստաֆան աւելի լաւ էր համարել իր տունը վարձել Մալ-մէյդանի կոչվող անասունների հրապարակի մօտ. ուստի և Մուստառ—Ջրի վրա նա գտել էր մի բնակարան, որի լուսամուտները նայում էին հրապարակին։

Առաւօտները Մուստաֆա աղան զարթնում էր հրապարակի վրա տեղի ունեցող աղմուկից, խկոյն լուացվում էր, իջնում էր հրապարակը, նստում էր մի սրճատուն, սուրճ էր խմում, ծխում ներգիլէն և որովհետև սրճատուն էին լցվում միշտ իր ծանօթ մ ա տ ր ա բ ա զ ն ե ր 2) և ուրիշ ջէլէբներ ևս, նա սկսում էր նրանց հետ մի խօսակցութիւն բանալ, չը մոռանալով հայեացքը միշտ հրապարակի վրա պահելով, զննել թէ այնտեղ ինչ էր կատարվում ժխորի մէջ։

Աշնանային մի առաւօտ, երբ նա նոր էր ներգիլէի փողը բերանին տարել ծալապատիկ նստած սրճատան թախտի վրա և յենած լուսամուտի քիւին, սրճատուն մտաւ մատրաբազ Սադօն, բարևեց, նստեց Մուստաֆա աղայի կողքին և երբ վերջինիս հրամանով Սադօն առաւ սրճագործի մատուցած սուրճը, Մուստաֆա աղան մի սուր հայեացք ձգնելուց յետոյ հրապարակի վրա, այսպիսի խօսակցութիւն սկսեց Սադօի հետ։

—Սադօ, հարցրեց նա մատրաբազին—այսօր տաւար ունի՞ս ծախելու։

—Շատ ունիմ, երէկվայ ոչխարներս դեռ չեն ծախվել, պատասխանեց Սադօն։

—Ի՞նչու, զասաբ Հասանը որի՞ց էր առել ուրեմն 15 հատ զ ո չ ոչխարները։

—Հինգը ինձնից առաւ, իսկ միւսները Օմարից։

—Էդ ո՞ր Օմարն է։

—Գեաւուր—բողանցի 1) Օմարը։

—Հա, ճանաչում եմ, նրան ո՞րտեղից էր այդքան ոչխար։

—Մի քիւրդից առաւ երէկ, ու տեղն ու տեղ էլ ծախեց զասաբ Հասանին, տաս ղուրուշ աւելով։

—Հատի՞ն։

—Լաւ աշխատանք է, ա լ լ ա հ ի չ ո ւ ն 2). ես երկու օրվայ մէջ էլ չեմ կարող այդչափ աշխատել. է, եզներ էլ չունի՞ս։

—Երկու հատ կայ, որ էսօր եթէ չը ծախեմ, էգուց կը սատկին. հալ չի մնացել վրաները։

—Երևի խոտ չես տալիս։

—Ի՞նչու իզուր տեղ խոտ տամ, թաց եօնջա եմ տալիս, հերիք չի՞։

—Տունդ չը քանդվի, ծիծաղեց Մուստաֆան—թաց եօնջան խօ տաւարին կուռեցնի միայն, չի կշտացնի։

—Ի՞նչ եմ անելու ծախվելիք տաւարի կշտանալը, ծիծաղեց մատրաբազը—իմ ուզածս նրանց ուռիլ ու չաղ երևալն է, այդպէս էլ անում եմ։

—Լաւ վարպետ ես եղել, ալլահ իւչուն… ինչ արիք էն կաղ ձիդ, ծախեցի՞ր։

—Ուզածիդ պէս. մի յիմար գիւղացի գտայ ու 300 ղուրուշով կապեցի գլխին։

—Վա, էդ խօ շատ վարպետն ես եղել, գաղած ձի էր, որ տէրը գտնի, խօ ձեռքիցը կառնի։

—Ինձի ինչ. ես 300 ղուրուշ ջիբս դրի, ինքը գիտէ իր ձին, կուզէ տիրոջը տայ, կուզի պահի։

—Որ կարողանայ չի տալ. առնողը միւսիլման էր թէ հայ։

—Հայ էր, ես սկի գողացված ապրանքը կը ծախեմ միւսիլմանի։

—Կրկնում եմ, ասաց հիացած Մուստաֆան—լաւ վարպետ ես եղել. ով գիտէ, գուցէ ծախելուց յետոյ էլ տիրոջը իմաց ես տուել թէ իր գողացված ձին որի մօտն է։

—Ի՞նչ ես ասում, գոչեց մատրաբազը—ես այդչափ ի ն ս ա ֆ ս ը զ 1) էլ չեմ. ի՞նձ ինչ, կարող է թող գտնի, մանաւանդ որ ձիու տէրն էլ գեաւուր է…

—Հըմ, ժպտեց հեգնութեամբ Մուստաֆան—այ, այդտեղ դու խամ ես վարվել, մէկ տասը—տասնուհինգ ղուրուշից զրկվել ես։

—Ի՞նչպէս։

—Այ, լսիր քեզ պատմեմ թէ անցեալ շաբաթ, մատրաբազ Համիդը ինչ արեց։ Քիւրդի մէկը գնացել Օվայի մի գիւղից մի լաւ ձի էր գողացել ու բերել 5 ոսկիով ծախել էր Համիդին։ Համիդը չուն է, իսկոյն իմացաւ որ ձին գողացված է, բռնեց քիւրդի եախայից ու սպառնաց նրան կառավարութեան յանձնել, եթէ չը յայտնէր ձին ումն է և ո՞ր գիւղից։ Քիւրդը անուանեց տիրոջը. բանից դուրս եկաւ որ Օվայի մի գեաւուրի գիւղի քէհեայինն էր։ Համիդը բաց թողեց քիւրդին, ձին ծախեց ք ե ա թ ի բ 1) Արիֆ էֆէնդիին 15 ոսկիով, յետոյ լուր ուղարկեց գեաւուր քէհեային թէ «ես գիտեմ ո՞րտեղ է գողացված ձիդ»… հասկանում ես. գեաւուրս է, եկաւ քաղաք, Հիւսէինին մի ոսկի մ ո ւ շ տ ո ւ լ ո ւ ղ տուաւ և գնաց Արիֆ էֆէնդիի եախայից բռնեց։ Արիֆ էֆէնդին էլ սկզբից գիտէր որ ձին գողացված է, բայց ինքն էլ էժան էր առել ու ետ չէր ուզում տալ. գիտես, արաբական սերունդից էր ձին, լաւ ոտներ, լաւ գլուխ, հանգիստ վազք, մի խօսքով 30 ոսկիանոց մի ք է օ հ լ ա ն… ինչ գլուխդ ցաւացնեմ, էս ութ օր է, որ Օվացին՝ Արիֆ էֆէնդիի հետ կռիւ է անում, բանը դատաստանի է ընկել ու ես էլ գիտեմ, դու էլ գիտես թէ դատը որի կողմը կը վճռվի… հա՛, հա՛, հա՛, տեսնո՞ւմ ես, ինչքան վարպետ լինիս, էլի Համիդին չես հասնիլ…

Այդ միջոցին սրճատուն էր մտնում մի հարկա-

1) Անասունի առևտուրով զբաղվող։
2) Անասունի և այլ առևտուրով օգտվող խաբեբաներ։

1) Մի թաղ է Էրզրումում։
2) Աստուած վկայ։

1) Անխիղճ։

1) Գրագիր։

չը նայելով որ գրեթէ ամեն տարի Երևանը, իր անմաքրութեան և անզգուշութեան շնորհով, տուժել է, տալով մի պատկառելի թիւ զոհվողների զանազան վարակիչ հիւանդութիւններից: Մի կողմ թողնենք միւս պակասութիւնները, յիշենք այստեղ միայն երևանցիների բակերի աղբանոցները և արտաքնոցների անմաքրութիւնները և նրանց անյարմար ձևը. հէնց այդ բաւական է զանազան վարակիչ հիւանդութիւններին սնունդ տալու համար: Վերջապէս ժամանակ է լրջօրէն մտածելու այն պայմանների մասին, որոնք կարճացնում են մարդկային կեանքը:

Վարդանանց տօնը մեզանում կատարվեց նոյն շքեղութեամբ, որպէս ամեն տարի. այս տարի հանդիսականների թիւը կրկնապատիկ էր ամեն տարվանից:

Ս. Օ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 12 մարտի

Օգտվելով ձեր բարեհաճ տրամադրութիւնից, վստահանում եմ հետագայ կարճիկ բացատրութիւնը պատուական «Մշակի» մերձակայ համարում հիւրընկալելու շնորհը խնդրել ձեզանից:

«Արձագանք» շաբաթագրի այս մարտ 10-ի համարում Ծերենցի յիշատակին նուիրած մի փոքրիկ յօդուած է տպված իմ ստորագրութեամբ:

Այս ստորագրութեան երևալը «Արձագանքում»՝ մի տեսակ գայթակղութիւն պատճառած լինելով իմ ծանօթներին և բարեկամներին, որոնք չը դանդաղեցան իրենց զարմանքը և դժկամակութիւնն ինձ յայտնելու, և որոնց կարծիքն արժանիքին համեմատ ես սովորած եմ յարգել, պարտ և պատշաճ եմ համարում անձնական մեկնութիւնների ընթացքը խափանելու ցանկութեամբ սոյն հրապարակական բացատրութիւնը տալու:

Հանդիպման առաջին հարցմունքն այս մտքով է.—ի՞նչն արդեօք կարողացաւ ինձ «Արձագանքի» կողմը վերադարձնել (որովհետև կարծվում է թէ վերադարձ եմ արել). ուղղութեան մի փոփոխութի՞ւն արդեօք, թէ՝ որ և է շահի նկատմունք:

Ոչ մին, ոչ միւսը և ոչ էլ վերադարձ: Բաւարի մէջն. մէկ ափից միւսը ցատկել ինձ կարելի չէ թվում: Կամուրջ.—չը կայ: Շաբաթագրի նորավաստակ ուղղութիւնից ու խմբից ասպարէզներով հեռու է այն, որին "պատկանողներից մինը լինելու կարծիքն ունեմ ես:

Ուրեմն ի՞նչ բարի կամ չար պատահմունքով յանկարծուստ երևաց իմ գլուխս այդ խմբի մէջ:

Օրերից մի օր իմ տասներկու տարվայ ծանօթներից մէկը, որի հետ ոչ մի վէճ, ոչ մի բանակռիւ, ոչ մի կուսակցական ընդհարում, ոչ մի թշնամական յարաբերութիւն չեմ ունեցել, այլ որի հետ ըստ յաճախ պատահման ունեցել եմ միշտ բարեկամական ողջունագրութիւն, գալիս է դտնում ինձ և յայտնում է, թէ «Արձագանքի» առաջիկայ մարտի 3-ի համարում տպվելու լինելով Ծերենցի պատկերը, ինքն ինձնից խնդրում է մի երկու խօսք պատկառելի հեղինակի յիշատակին նուիրել, համարելով ինձ հանգուցեալի մտերմութիւնը վայելածներից և նրա թանգ յիշատակն ամենաջերմ գնահատողներից մին, և թէ այս րոպէին այդ երկու խօսքը զգացմունքով արտայայտող ուրիշ մէկին աչքի առաջ չունենք:

Այս առաջարկութեան վրա՝ ուղղութիւնների, համակրութիւնների ու հակակրութիւնների և պատշաճութիւնների վերաբերվող դիտողութեանց մի փոխադարձութիւն եղաւ յարգելի խնդրողի և իմ մէջն: Հուսկ, յաղթութիւնը մնաց խնդրողի կողմը:

Ես ծալուեցայ մեծարգոյն Ծերենցի յիշատակութեան առջև և տեղի տուի խնդրողին՝ յարգելով նաև սորա տասներկու տարվայ բարի ծանօթութիւնը և այս առաջին խնդիրն ինձանից:

Ցանկանում էին յարգել Ծերենցին «Արձագանքում», խնդրեցին ինձնից մի երկու ջերմ խօսք նորա պատկերի առթիւ: Այդ պատկերի մասին էլ հարցմունք արի իմ խօսակցից, թէ ինչ պատկեր է, ուր պատրաստուած և թէ կարելի չէ՞ր ցոյց տալ. նրա կարծիքն այն եղաւ, թէ առանց պատկերը տեսնելու էլ ես կարող էի մի երկու ոսկոր խօսք գրել: Իրաւունք ունէր. որովհետև եթէ պատկերը տեսած լինէի, նրա տպվելու առթիւ ոչ թէ մի խօսք, այլ մի կէս խօսք էլ գրելու յօժարութիւնը չէի զգալ: Տօւի, չը համարելով թէ վերջապէս մեղք եմ գործում, վասն զի խակական մեղքից շատ հեռու էի: Շաբաթագրի խմբագրին, 1886 թուականից այս կողմը, և կամ իր ուղղութիւնը՝ որպէս համակրութեան նիւթեր՝ աչքիս առջև բոլորովին չունէի. դրան կարող է վկայել նաև ինքը յարգելի խնդրողը, առատ նիւթ առնելով վերևում ակնարկածս խօսակցութիւնից: Իմ մեղքը թերթին կողմնակից դառնալը կը լինէր, որ սակայն մտքովս իսկ չէ անցել:

Գալով անուանս ստորագրութեանը, երբ զգացումները Ծերենցին էին նուիրված, անունս այդ զգացումների տակը դնելը ես ոչ միայն սիրելի այլ և պարտաւորական համարեցի:

Յոյս ունեմ թէ այս բացատրութեամբ և խօսկարծիք կամ թիւր մեկնութիւն փարատելու. իսկ եթէ սոքա անփարատ մնան, այն ժամանակ կամ այն է, որ ես մի ուրիշ ինձ անյայտ մեղքի զօրութեամբ խօսքս հաւատարիմ ընծայելու շնորհքից զրկված եմ, կամ այն է՝ որ իմ բարեկամներս խիստ մաքրամիտ և խստականօն դարձած լինելով, գատափետութեան գաւազանը ծայրայեղ ուժով գործածելու ունակութիւնն են ստացել:

Ամենայն ծայրայեղութիւն լուսամտութիւնը մթնացնելու կարողութիւնն ունի: Վերջացնում եմ խօսքս ես էլ իմ կողմից մի պահանջ,—ներողութիւն, դուցէ այդքանի վրա իրաւունք չունեմ,—ես էլ իմ կողմից մի ցանկութիւն յայտնելով. խորշել ծայրայեղութիւնից՝ որպէս զի լուսամտութիւնն անփատանգ մնայ մտայլից:

Աւետիք Եզեկեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 12 մարտի

«Մշակի» № 27-ի մէջ կարդում ենք հետևեալը. «Բաթումում Կովկասեան Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի վարչութեան նախաձեռնութեամբ մտադրութիւն կայ բանալ Հայուհեաց բարեգործական ընկերութիւն: Կանոնադրութիւնը պատրաստ է արդէն և շուտով կը ներկայացվի պատշաճաւոր իշխանութեան հաստատութեան: Ընկերութիւնը յանձն պիտի առնէ յատկապէս երկսեռ ուսումնարանների խնամատարութիւնը»:

Յոյս ունենք, որ այս լուրը հանգքով չէ գրըված, և եթէ այդպէս է, զարմանում ենք նախ և առաջ, որ «տեղական ճիւղի վարչութեան նախաձեռնութեամբ» լինի սկսված այդպիսի մի նոր ընկերութեան բանալու գաղափարը, և կարծում ենք, որ վարչութիւնը կը հերքի այդ լուրը:

Ի՞նչ հարկ կայ Կովկասում, այն էլ մի քաղաքում, ուր արդէն կայ Կովկասեան Բարեգործական ընկերութեան ճիւղը, հիմնել մի նոր բարեգործական ընկերութիւն, որի նպատակը պէտք է լինի արդէն գոյութիւն ունեցող Բարեգործական ընկերութեան ամբողջ կանոնադրութեան § 2-ի միմիայն մի կէտը՝—ա—կէտը, որը իրաւունք է տալիս «ուսումնարաններ պահպանել և նորերը բանալուն նպաստել»:

Գուցէ Բաթումի հայերը սխալմամբ կարծում են թէ կովկասեան Բարեգործական ընկերութիւնը պարտաւոր է բաղկացած լինել միմիայն հայ տղամարդկանցից և ոչ հայուհիներից: Ոչ, տեղական վարչութիւնները և բոլոր ճիւղերը կարող են կազմվել խառն, երկսեռ անդամներից ևս:

Բայց այդպիսի մի երևոյթ տեղի ունեցաւ և Թիֆլիսում, ուր արդէն գործում էր կովկասեան Բարեգործական ընկերութիւնը և ուր նորից բացել են մի նոր ընկերութիւն կանանց համար յատկապէս:

Թող մասնին բանիմաց հայերը և կը համաձայնվեն մեզ հետ, որ հարկ չը կայ բաժանմունքներ մտցնել, մանաւանդ աղմուկներ բարձրացնելու, թէ ինչ է,—մի նոր ընկերութիւն է բացվում և կառավարութեանը մի աւելորդ անգամ աշխատութիւն պատճառելու: Կովկասեան Բարեգործական ընկերութեան կազմակերպութեան, կամ նոր տեղական ճիւղեր բանալու վերաբերմամբ մանաւոր տեղեկութիւններ և բացատրութիւններ պահանջողների հարցերին միշտ պատրաստ եմ պատասխանել՝ թէ բերանացի և թէ գրաւոր:

Բ. Նաւասարդեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԱՐԴԱՀԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Մեզ մօտ բարեկենդանն անցաւ իր սովորական աղմուկներով, դոռում գոչումներով, արբեցողութեամբ ու դավուլ-զուռնայի ականջներ խլացնող նուագածութեամբ: Չը նայելով որ քաղաքի փողոցները անասելի ցեխոտ ու կեղտոտ են, նրանք լի են թէ ձի հեծնողներով և թէ կ ա կ ա լ խաղացողների խմբերով: Այժմ մանուկից սկսած մինչև հասակ առած դատարկապորտները՝ բոլորն էլ փողոցի մէջտեղ զբաղվում են կակալի խաղով»:

—

Մեզ հաղորդում են ԲԱՐՎԱՆՍԱՐԱՑ գիւղից, որ այդ գիւղի հայոց ուսումնարանի աղքատ գրադարանի մասին «Մշակի» մէջ լուրը տպվելուց յետոյ, ոմանք սկսեցին պօստով գրքեր ուղարկել յիշեալ ուսումնարանի գրադարանին: Նոյն տեղից մեզ գրում են թէ գիւղի հասարակութիւնը նորերումս իր կայացած մի ժողովում կապալով տուեց մի գետին 3 տարի ժամանակով, այդ գետնից ստացվող 210 րուբլի տարեկան եկամուտը յատկացնելով ուսումնարանին: Նոյնպէս և մոմավաճառութիւնը կապալով տըրվեց յօգուտ եկեղեցու: Նախկին երեցփոխ, պ. Եղիկեանց, որը վեց տարի շարունակ ծառայում էր եկեղեցուն, վերստին ընտրվեց: Հասարակութիւնը նրանից գոհ է:

—

ԲԱՐՎԱՆՍԱՐԱՑ գիւղից մեզ գրում են հետևեալը. «Մեզ մօտ ապրուստը թանգ չէ, միայն անասունների պաշարը շատ թանգ է. մի սայլ դարման ծախվում է 8 րուբլի, իսկ խոտը 5 րուբլի: Ցորենի պուդը մեզ մօտ 70 կոպէկ արժէ, գարու պուդը 45 կոպէկ: Մարտի սկզբներից եղանակը շատ լաւացաւ. բուսականութիւնը ըսկսում է կանաչել, ծառերը կենդանութեան նշաններ են ցոյց տալիս, իսկ մանիշակը վաղուց ենք քաղել: Գարնանացանը մի շաբաթ է որ սկսել ենք»:

—

Պարիզի հայ չքաւոր ուսանողների օգտին արվող պարահանդէսի առիթով ստացանք պ. Միքայէլ Միրզայեանցից 3 ր. 40 կոպ., բժշկապետ Սամսոն Մայսուրեանցից 25 ր., պ. Եսայի Փիթոյեվից [illegible] 5 րուբլի: Ընդամենը 38 րուբլի 40 կոպէկ:

—

Տաղանդաւոր պիանիստ պ. Բէյգլինաուէր Թիֆլիսումն է և տուել է արդէն մի քանի կօնցերտներ մեր քաղաքային թատրօնում: Չը նայելով որ Բէյգլինաուէր մի քանի տարի շարունակ ճանապարհորդել է ոչ թէ միայն եւրոպական Ռուսաստանում, այլ և Սիբիրում, որտեղ շատ անգամ պիանօ էլ չէ գտնվում, տաղանդաւոր պիանիստը, մեր կարծիքով, մեծ առաջադիմութիւն էլ է արել իր արուեստում: Բէյգլինաուէր ունի բոլոր յատկութիւնները առաջնակարգ նուագածու լինելու՝ ինքնուրոյնութիւն, զգացմունք, ոյժ և մատների

հաւաք, որը զինուորական փէսը ծօծրակի վրա դրած, բարեւից երկու խօսակիցներին և նրանցից քիչ հեռու նստելով, հպարտութեամբ գոչեց սրճագործին:

—Սուրճ և նէրգիլէ, շուտ...

—Բարի եկար, Իղէդղին էֆէնդի, թէմէնդէ արեցին խօսողները:

—Այդ ո՞ւր ես շտապում այդպէս, հարցրեց Մուստաֆան—չը լի՞նի գործերդ շատացել են:

—Շատանալ ասացիր ու պրծա՞ր, գոչեց նեղացած ձայնով հարկահանը—գործը շատ լինէր էլի վնաս չունէր, բանից դուրս է գալիս, որ խաբեբայ կապալառուն ինձ յանձնել է այնպիսի գիւղեր, որոնց բնակիչները ոչինչ չունեն հարկ վճարելու համար. բացի դրանից, կատաղեցնելու չափ ըմբոստ են, շատ որ զօռում ես, ասում են «որ ոչինչ չունենք, ի՞նչ տանք»... դու ասա, Մուստաֆա աղա, էլ ի՞նչ անես դրանց հետ. 1000 ղուրուշ եմ տուել, հասկանում ես, 1000 ղուրուշ եմ վճարել այդ գիւղերի համար, յոյս ունենալով որ 3000 կը շահեմ, բայց ահա երեք օր է, որ տանջվում եմ, գնում—գալիս և դեռ 1000 ղուրուշ էլ չեմ հաւաքել:

Ու նեղացած՝ մեծ շառաչիւնով խմեց սուրճը:

—Հըմ, արեց Մուստաֆան մտախոհ—այդ խօ վատ բան է եղել. ո՞վ գիտէ որքան պիտի չարչարվես դեռ ևս:

—Ո՞վ, ես, գոչեց կատաղած հարկահանը—էսօրվանից շուտը չը կայ, կերթամ գանգատ կը տամ կապալառուի վրա և իր գիւղերը իրան կը յանձնեմ, գոնէ 1000 ղուրուշս կը ստանամ:

—Վատ չի լինի, դիտեց Մուստաֆան—վատ չի լինի, եթէ 1000 ղուրուշդ ետ կարողանաս ստանալ, հաւաքածիդ հետը գումարելով՝ 2000 կանէ. երեք օրվայ մէջ մի գումար՝ մէկին մէկ շահ բերելը հանգստութեամբ ու անվրդով՝ մեծ երջանկութիւն է, բայց...

—Բայց ի՞նչ, գոչեց հարկահանը նեղացած, տեսնելով թէ ինչպէս իր խորամանկութիւնը հասկացվեց:

—Բայց, շարունակեց Ջէլէբը—մարդս ստեղծված է աշխատելու և չարչարվելու համար, մի ամսվայ չարչարանքը 3000 ղուրուշ եկամուտի համար՝ շատ չէ:

—Ի՞նչ ես ուզում ասել:

—Ուզում էի ասել թէ, եթէ ցանկանայիր փոքըր ինչ շուտ չը յուսահատվել և ծուլանալ, 1000 ղուրուշով գնածդ հարկերը կարող են մի ամսվայ մէջ զուտ շահ բերել 3000-ից աւելի:

—Ինչե՞ր ես խօսում, գոչեց նեղացած հարկահանը—բողազս պատռվեց գոռալով, զինուորի և իմ ձեռները ցաւեցին ծեծելով, բանտերը լցվել են չը վճարող գիւղացիներով, բայց որ չունեն, ինչն առնես:

—Տաւա՞ր էլ չունեն:

—Տաւար ունեն, բայց գիւղում գնո՞ղն ով է. ես էլ չեմ կարող 50 ղուրուշի համար տաւարներ առաջս անել ու քաղաք գալ:

—Միամիտ մարդ ես, Իղէտտին էֆէնդի, ծիծաղեց Ջէլէբը—երևի շատ չես փորձվել. ինչ հարկաւոր է տաւարը քաղաք բերել և կամ 50 ղուրուշի համար եզն ու կովը խլել, որ յետոյ ղալմաղալ դուրս գայ. ես լինէի քո տեղը, երկու զինուոր կը վերցնէի հետս, թեւս տակը կը դնէի քօչաների տետրակը, մի հատ չէլեբ էլ հետս կառնէի ու գիւղերը կերթայի. տաւար ունեն, չէլէպին կը ծախէի, տուրք ունեն՝ տաւարով կառնէի... հասկանո՞ւմ ես... ես լինէի քո տեղն այդպէս կանէի:

Հարկահանը զարմացած՝ Ջէլէպի երեսին նայեց.

—Այո՛, շարունակեց չէլէբը—եթէ կուզես, ահա ես պատրաստ եմ, փող ինչքան ուզես, հա ունեմ. միայն դու ինձ տաւար տուր և զինուորներիդ էլ հրաման, որ չունեցողի տաւարն ինձ մօտ քաշտան և ինչ պայմաններ որ առաջարկեմ, սաւիպեն գիւղացուն՝ ծախելու...

—Ա՛յ լաւ խելք, ծիծաղեց մատրաբաջը—ես իմ Աստուած, ինձ էլ որ տանէք, կը գամ:

—Դու քո տեղդ ծանր նստիր, ասեց խստութեամբ չէլէպը—քո բանը չէ գիւղացիների հետ խօսելն ու առուտուր անել իր գիւղում. գիւղացին իր գիւղում քաղաքի պէս չէ, այնտեղ նա կուարար է, անհասկացող է, ուշ համոզվող. այլ ես կեանքս նրանց մէջն եմ անցկացրել և քիչ ջէլէբներ կան, որ ինձ նման սիրելի լինեն գիւղացիներին... Իղէտտին էֆէնդի, դարձաւ նա հարկահանին—ո՞ր կողմի գիւղերն են յանձնվել քեզ:

—Խնուսի մէջ:

—Լաւ ուրեմն, ողջ Խնուսն ինձ ճանաչում է, կուզես ես քեզ հետ գամ ու հարկերդ սաղացնեմ:

—Ա՛րի, բայց նաղդ կուզեմ:

—Շատ լաւ, երբ մէկ գիւղի գործը վերջացնենք և հեռանալու լինենք այնտեղից, մինչև միւսը հասնելը, հաշիւը կը տեսնենք և առաջին գիւղի հարկը նաղդ կը վճարեմ. համաձա՞յն ես:

—Համաձայն եմ. երբ գնանք:

—Վաղը. քանի որ ցորենը չէ վերցվել կալից:

—Ինչո՞ւ, ցորենի վերցվելը մեզ ի՞նչ կը խառնի:

—Շատ կը խառնի, գիւղացին չի դժուարանայ տաւարը ծախելու, երբ աչքի առաջ ունենայ ցորենի դէզը և մտածի թէ գուցէ ցորենի արդիւնքից նորէն կարողանայ տաւար գնել:

—Իմ գիւղերում այժմ ցորենը հաւաքված կը լինեն:

—Հըմ, դէմքը կնճռեց չէլէբը—այդ վատ է. բայց ինչ և իցէ. ի՞նչ տեսակ հարկ է քո հարկը:

—Տաւարի. ի հարկէ, փետակների էլ կայ:

—Ես փետակներ էլ կառնեմ. ուրեմն վճռվե՞ց:

—Վճռվեց. էգուց առաւօտեան զինուորների հետ տունդ կը գամ:

—Շատ լաւ, ես էլ կասեմ, որ մի լաւ կերակուր եփեն. կուտենք, կը խմենք ու ճանապարհ կընկնենք:

Հարկահանը միամտված այդպէս, ծխեց ներգիլէն և նրա ծուխի մէջ թաղված, սկսեց երազել իր ապագայ ոսկիների վրա:

(Կը շարունակվի)

ահասելի կերպով զարգացած մեքենիզմ... Ամեն անգամ երբ նա ածում է պիանոի վրա, զարմանում մնում է [illegible] կերպով է կատարում մանաւանդ Լիստի հեղինակութիւնները: [illegible] նման կերպով կատարեց մանաւանդ Լիստի «Մեծ [illegible]», ապա Լիստի փոխադրած Շուբերտի «Lob der Thränen», Վեբերի «Perpetuum mobile», Ալեպի «Souvenir du bal», և Փօլերինիի «Cracovienne fantastique» պիէսները:

—

Անդադար գանգատներ ենք ստանում Թիֆլիսի մեր բաժանորդներից, որ «Մշակը» կանոնաւոր կերպով չէ հասնում իրանց: [illegible] «Մշակը» [illegible]

—

ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային վարչութիւնը նորից [illegible] հացի և մսի գինը [illegible] փունտը արժէ 4 կոպէկ [illegible] փունտը 3 կոպ., [illegible] փունտը $2^1/_2$ կոպէկ: [illegible] փունտն արժէ $4^1/_2$ կոպ., [illegible] փունտը $3^1/_2$ կոպ., [illegible] $2^1/_2$ կոպէկ: [illegible] արժէ 7 կոպ., [illegible] փունտը $3^1/_2$ կոպ.: [illegible] փունտն արժէ 8 կոպ., [illegible] փունտը 14 կոպ., [illegible] փունտը 9 կոպէկ:

«Новое Обозрѣніе» լրագիրը [illegible] գործ-ի վերաբերմամբ մեր գրած առաջնորդող յօդուածի մասին մի նկատողութիւն է արել իր 12 մարտի համարի մէջ, ի հարկէ ծաղրելով մեր յայտնած մտքերը: Մեր յօդուածի բովանդակութեան մի մասը թարգմանօրէն ընթերցողներին ներկայացնելով, ռուս լրագրի թարգմանողը դիտմամբ մի սխալ է արել իր թարգմանութեան մէջ: Ասում ենք դիտմամբ, որովհետև թարգմանած կտորից պարզ երևում է թէ պարոնը թէ հայերէն է հասկանում և թէ ռուսերէնին վարժ է, ուրեմն նա ինչպէս կարող էր, եթէ ոչ որոշ նպատակով, թարգմանել «փոխադարձ կրեդիտի բանկ» բառը՝ городское кредитное общество բառով...

—

Երեքշաբթի, մարտի 12-ին, կայացաւ ԹԻՖԼԻՍԻ թատրոնում պիանիստ Բէյդընաուէրի երկրորդ կօնցերտը: Այդ կօնցերտում տաղանդաւոր պիանիստը մեծ աջողութեամբ ածեց Բեթօվէնի C-dur սօնատը, Մօցարտի «Rondo alla turca», որը կրկնել տուեց հասարակութիւնը, Լիստի փոխադրած Վէբէրի «Օրօրոցի երգը», նոյն Վէբէրի «Polacca brillante» (Լիստի և իրան Բէյդընաուէրի փոխադրած), Շօպէնի մի քանի պիէսները և Լիստի «Երկու ունգարական րապսօդիաները»:

Տաղանդաւոր պիանիստը, ինչքան էլ լաւ է կատարում բոլոր երաժշտական հեղինակների գրուածները, բայց մանաւանդ Լիստի գրուածների կատարման մէջ նա կատարելապէս աննման է և հաղիւ թէ, բացի Ռուբինշտէյնից, այս րօպէիս Եւրօպայում Բէյդընաուէրի պէս մի ուրիշ կատարող լինէր, որն ածէր այդքան զգացմունքով ու ճաշակով, մանաւանդ Լիստի հեղինակութիւնները: Նրա ածելու ոյժը աներևակայելի է և Բէկէրի րօյալը ոչ թէ միայն աջողութեամբ դիմանում է նրա ձեռքերի ոյժին, բայց և նրա մատների տակ մերթ երգում, մեղմ, քնքոյշ հնչիւններ է արձակում, մերթ գոռում է որոտի պէս և մի ամբողջ օրկեստր է փոխարինում: Վաղը, ուրբաթ օր, մարտի 15-ին կայանալու է նոյն քաղաքային թատրոնում Բէյդընաուէրի երրորդ և վերջին կօնցերտը, որից յետոյ նա ճանապարհ է ընկնելու:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ դատաստանական պալատում այս օրերս քննվեց 1888 թւին Երևանում պատահած յայտնի անկարգութիւնների գործը: Այդ գործի վերաբերմամբ Երևանի նահանգական դատարանը դատապարտեց պրիստավի օգնական Մէլիք-Կափլանօվին 12 տարվայ տաժանակիր աշխատանքներին, Սարիբէկ Թաղիանօսօվին 4 տարվայ տաժանակիր աշխատանքներին, Ա. Թաղիանօսօվին Սիբիր աքսորելու, Տէր-Յովհաննէսօվին և Լազեանցին ուղղիչ զօրախմբերին յանձնելու 4 տարի ժամանակով: Այժմ դատաստանական պալատը վճռեց. Սարիբէկ Թաղիանօսօվին միայն աքսորել Սիբիր, իսկ Տէր-Յովհաննէսօվին պակասեցնել պատիժը $^1/_2$ տարով: Մնացած մեղադրվածներին պալատը կատարելապէս արդարացրեց: Մեղադրվածներին պաշտպանում էր Գաբրիէլ Տէր-Սահակեանօվ փաստաբանը:

—

Անցեալ դարնան, պ. Ֆօրկատտիի շնորհով, Թիֆլիսը տեսաւ իր բեմի վրա համաշխարհային դերասան, ողբերգութեան թագաւոր Ռոսսիին, այժմս նոյն եռանդոտ պարոնի շնորհով մենք տեսնում ենք մի ուրիշ համաշխարհային արտիստին, այն է օպերետի, թեթև կօմէդիայի և շանսօնետի թագուհի՝ Աննա Ժիւդիկին: Եօթանասնական թւականներում Ժիւդիկ փայլում էր օպերետի հորիզոնի վրա. քանի քանի դերեր են գրված նրա համար, քանի քանի դերեր է նա ստեղծել: Եւ նրանից յետոյ երևացող դերասանուհիների ահագին մեծամասնութիւնը միայն նրա թոյլ պատճէններն էին: Ի հարկէ ներկայումս ամենաաննման ժամանակը իր կնիքը դրել է շնորհալի դերասանուհու վրա, նա ջահիլ չէ, բայց շատ աննկատելի է այդ: Մեծ ձայն, ինչպէս պատմում են, նա երբէք չէ ունեցել, բայց այդ ձայնը վերին աստիճանի դուրեկան է և շատ ճկուն, այնպէս որ դերասանուհին, առանց դըժուարութեան նրան տալիս է ցանկացած արտայայտութիւնը: Ժիւդիկ, չը նայած տարիներին, չէ կորցրել իր գեղեցկութիւնը. նա բարձրահասակ, լի կազմուածքով, փայլուն աչքերով կին է, դէմքի գծերը կանոնաւոր են և շարժուն, հետևաբար նրա միմիկան շատ հարուստ է: Շարժուածքների կողմից նա վերին աստիճանի քընքոյշ և վայելուչ է: Այդ բոլորն ի նկատի ունենալով, զարմանալի չէ, որ նա այժմ միանգամայն տիրում է հասարակութեան վրա: Երկուշաբթի, մարտի 11-ին, նա խաղաց «La Roussotte» օպերետը: Սկզբում հասարակութիւնը դերասանուհուն ընդունեց բաւական սառը, բայց վերջում այդ սառնութիւնը փոխվեց մեծ ոգևորութեան: Վերջում, երբ նա սկսեց երգել շանսօնէտներ, օպերետի սիրահարները արդէն իրանց գլուխները կորցրել էին: Նոյն հիացումը տիրում էր թատրոնում և հետևեալ օրը, «Լիլի» օպերետի ներկայացման ժամանակ: Խմբի մէջ տ. Ժիւդիկից յետոյ աչքի է ընկնում Դիդիէ կօմիկը իր բնական և մտածած խաղով: Միւս դերասանները չեն փչացնում ընդհանուր տպաւորութիւնը և ամենքը խաղում են առանց յուշարարի:

—

Յիշեցնում ենք մեր հասարակութեանը, որ այսօր, հինգշաբթի, մարտի 14-ին, լինելու է ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային թատրոնում յայտնի երգչուհի օրիորդ Նիկիտայի կօնցերտը, մասնակցութեամբ Լէբլինգ պիանիստի:

—

ԲԱԼԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են, որ մտադրութիւն կայ այնտեղ բանալու ժողովրդական էժանագին գրադարան:

—

Մեր երգիչ պ. Ամիրջանեանց խնդրում է մեզ տպագրել հետեւեալը. «Լրագիրները, որոնց թւում և ձեր թերթը, հաղորդեցին որ ինձ Իտալիա ուղարկելու համար իբր թէ կազմված է մի խումբ, որը ինձ որոշ գումար է նշանակել գնալու Իտալիա, ձայնս կատարելագործելու համար: Սակայն ցաւում եմ ասելու, որ մինչև այժմ ոչինչ ընկերութիւն կազմված չէ, այլ կան մի քանի անձինք, որոնց աղերը ժամանակով կը յայտնեմ լրագրութեանը և որոնք ուրախութեամբ յայտնել են իրանց պատրաստականութիւնը օգնելու ինձ երկու տարի շարունակ ամսական հինգական րուբլի տալով: Շատ ուրախալի կը լինէր, եթէ այդ լուրը հաստատվէր և միջոց տրվէր ինձ ապրիլ ամսին Իտալիայի Միլան քաղաքն ուղևորվելու, այդտեղ ներկայ գտնվելու մայիս ամսվայ քննութիւններին»: Մենք էլ, մեր կողմից, չենք կարող չը ցանկանալ որ մեր հասարակութեան ունեոր մասը միջոց տար երիտասարդ երգչին իրագործելու իր մտադրութիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՁՐԻ ԴԱՍԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

—

Արտասահմանում հրատարակվող մի հայոց թերթում կարդում ենք.

«Ամէն անգամ որ գործաւորութեան դժընդակ լուծն յանձն առնող մեր հայրենակցաց վիճակին բարւոքելու վրայ խօսուած է, կրկին և կրկին նշանակուած է մեծ պակաս մի, այսինքն թէ հայերը փոքրամասն բացառութեամբ, անգլիերէն բաւական չը գիտեն, ուստի և նուազ դիւրութեամբ կընդունուին գործարանաց մէջ և աւելի դժուարութեամբ կը պահպանեն իրենց տեղերն:

«Թէև արդէն կային անգլիերէն ձրի ուսանալու պատեհութիւններ, ուրախ եմք ծանուցանել թէ վերջերս աւելի գոհացուցիչ կարգադրութիւն մը ալ եղած է Նիւ-Եօրքի Հանրային կրթութեան Պաշտօնէութեան կողմանէ, որ յատուկ դասատու կարգած է քաջ անգլիերէն և բաւական հայերէն գիտցող մէկն Հայոց համար: Դասախօսութիւնք կը լինեն երեկոյեան ժամերին. բոլոր երեկոյներն անգլիերէն կարդալ, գրել, անգլիերէնէ ի հայերէն թարգմանել, ուղղագրութիւն և խօսակցութիւն կը սորվին, իսկ ուրբաթ երեկոյներն՝ ձայնական երաժշտութիւն:

«Ոչ միայն դասատուն ձրի է, այլ և թուղթ, դասագիրք, գրիչ, մելան և ամենայն ինչ ձրի կը հայթայթուին, ճիշդ ինչպէս բոլոր հանրային վարժարանաց մէջ:

«Այս դասախօսութիւնք կը լինին Նիւ-Եօրքի հանրային վարժարանց միոյն, Grammar School արձանագրութիւնն կրող դպրոցին մէջ:

«Այժմ Հայ ուսանողաց թիւն 30 է: Դպրոցին վերատեսչութիւնն շատ գոհ է Հայ ուսանողաց կանոնաւոր ներկայութենէն: Միայն ցաւալի է որ փոխանակ 30-ի հարիւր հայեր չեն փութար օգտուելու այս պատուական պատեհութենէն զոր Նիւ-Եօրքի կառավարութիւնն այնքան առատասրտութեամբ կընծայէ մեր բազմակարօտ գաղթականութեան: Եթէ այսուհետև գտնուին մեր մէջ անգլիերէնի ազէտ մնացած Հայեր իրենց վիճակէն գանգատող, յանցանքն իրենցն պիտի լինի որ անհոգութեամբ կը կորուսանեն այս գեղեցիկ պատեհութիւն, և փոխանակ երեկոներն երկու ժամ անգլիերէնի ուսման նուիրելու, աւելի կը սիրեն երեք ժամ ղրաբանութեան նուիրել»:

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

—

Կ. Պոլսի լրագիրները Թիւրքիայի առևտրական յարաբերութիւններին վրայ մի ընդհանուր տեսութիւն անելով, 1889 թուականին եղած առևտրական շարժումին վրայ մի վիճակագրութիւն չինել են, որից երեւում է հետեւեալը.

Թիւրքիայի	Արտածում	Ներածում
	Լ. Օ.	Լ. Օ.
Ալմանիա	14,000	29,940
Անգլիա	5,003,490	7,976,470
Աւստրիա	1,154,840	3,455,240
Պելճիքա	4,770	388,180
Միացեալ-Նահանգներ	156,090	81,810
Ֆրանսա	4,264,730	2,520,520
Յունաստան	464,190	318,360
Իտալիա	389,600	468,380
Հոլանտա	269,860	24,250
Պարսկաստան	12,650	554,880
Ռումանիա	196,180	473,140
Ռուսիա	294,190	2,048,160
Սերպիա	31,240	57,890
Զանազան երկիրներ	22,740	73,310

Ներածումների ընդհանուր գումարն է 18,470,530 Լ. Օ. և արտածումների գումարը 12,329,470 Լ. Օ.: Եգիպտոսի ու Պուլկարիայի ներածումներն ու արտածումներն ալ մէկտեղ հաշուելով, ներածումների ընդհանուր գումարը կը լինի 19,456,650 Լ. Օ., իսկ արտածումներինը 13,546,540 Լ. Օ.

Եգիպտոսը՝ կայսրութեան միւս մասերին կը ղրկէ 20'340 Լ. Օ.-ի ապրանք և անոնցմէ կընդունի 851,090 Լ. Օ.:

Պուլկարիան ալ 965,780 Լ. Օ.-ի ապրանք կը ղրկէ և 315,980 Լ. Օ.-ի ապրանք կընդունի:

«Սաբահ» վիճակագրութեան համեմատ Թիւրքիայի արտածութեան և ներածութեան գլխաւոր ապրանքները հետևեալներն են.

Ներածուած ապրանքներ

Արմտիք	1,886,390 Լ. Օ.
Հիւսուածոյ	1,691,640
Շաքար	1,259,510
Սուրճ	953,450
Բամբակ	923,150

Արտածուած ապրանքներ

Չամիչ	2,017,470 Լ. Օ.
Արմտիք	1,341,000
Ափիոն	804,310
Չքանուած մետաքս	802,000
Բուրդ	562,720

Թէ որքան ճիշդ են այդ տեղեկութիւնները, երաշխաւորել չէ կարելի: Թիւրքիայում կարգին վիճակագրութիւն չէ եղել, և գուցէ երբէք էլ չը լինի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կ. Պոլսից գրում են, որ մի քանի տարաձայնութիւնների պատճառով, ֆինանսների մինիստր Յակոբ-փաշան հրաժարական է տուել:

—Վինդզօրստի թաղման ժամանակ Վիլհէլմ կայսրը իր կողմից ուղարկել էր մի ներկայացուցիչ:

—Այս օրերս Պարնէլ մի հրաւէրով դիմեց Ամերիկայում գտնվող իրլանդացիներին, խնդրելով նրանց եռանդուն կերպով աջակցել Իրլանդիայի անկախութեան գործին:

—Լեհացիք վճռել են մասնակցել Բերլինի գեղարուեստական ցուցահանդէսին:

—Սօֆիայից գրում են, որ Մուտկուրօվի մահը զանազան մութ և կասկածելի ենթադրութիւնների առիթ է տալիս:

—Շուտով սերբիական 27 օֆիցէրներ պէտք է ուղևորվեն Ռուսաստան՝ զինուորական արուեստի մէջ կատարելագործվելու համար:

—«Արևելքի» մէջ կարդում ենք. «Հայ Հռոմէականաց պատրիարք Ազարեան գերապայծառը ռուսական հիւանդանոցը երթալով, այցելութիւն տուաւ Պ. Ազամեանին և սփոփեց զնա իր հիւանդագին վիճակին մէջ»:

—Կ. Պոլսից գրում են. «Բարեգործական և կրթական նպատակների համար ներկայացումներ տալը որ մի ժամանակէ ի վեր արգիլուած էր, վերջերս թոյլատրուելով, Կ. Պոլսի հայերը կը պատրաստուին պարահանդէսներ տալ հետևեալ հինգ հաստատութիւնների ի նպաստ. Բերայի Համազգեաց օրիորդաց վարժարանի, Գատը գիւղի Արամեան վարժարանի, Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան, Օրթագիւղի աղջկանց վարժարանի և Միացեալ ընկերութեանց համար»:

—«Արևելքի» մէջ կարդում ենք հետևեալը. «Եգիպտոսի Գաւառ. Ընդհ. ժողովն ի նիստ գումարուելով ատենապետութեամբ Տիգրան փաշայի, միաձայնութեամբ Եգիպտոսի Առաջնորդ ընտրեց է Գէորգ վ. Խլթիւճեան: Ժողովը ընտրութիւնը կատարելէ ետք փափագ յայտնած է որ Ն. Գերապատուութիւն եպիսկոպոս ձեռնադրուելէ ետք Եգիպտոս ուղևորի: Սակայն կը լսենք որ պատրիարքը հեռագիր մ'ուղղելով Եգիպտոսի Գաւառ. Վարչութեան, հրահանգ տուած է որ առ այժմ Առաջնորդի ընտրութիւնը յետաձգեն և Գեր. Խորէն Նարպէյը ընդունին իբր Հոգևոր Հովիւ»:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ԼՈՆԴՈՆ, 12 մարտի: Երէկ Թագուհին ուղևորվեց Գրաս, հարաւային Ֆրանսիա:—Սօֆիայից

եկած տեղեկութիւններին նայելով, սերբիական նոր կառավարութիւնը դադարեցրեց իր բանակցութիւնները բուլգարական կառավարութեան հետ՝ սերբ-բուլգարական սահմանագիծը որոշելու վերաբերմամբ։

ՊՐԱԳԱ, 12 մարտի։ Նոր-չեխերի մէջ պառակտումն է ընկել։ Կուսակցութիւնը բաժանվեց երկուսի՝ չափաւորների խումբ, Հերոլդի ղեկավարութեամբ, և խիստ սլավիանական խումբ, առաջնորդութեամբ Էդուարդ Գրէգերի և Վաժատիի։

ԲԵՐԼԻՆ, 12 մարտի։ Անցագրական կանոնների գործադրութիւնը Էլզաս-Լօթարինգիայում թեթևացրած է։

ՀԱԳԱ, 12 մարտի։ Կառավարութիւնը դրական կերպով ձեռնարկել է պատգամաւորների ժողովում անցկացնելու մի օրէնք, որով պէտք է մտցնէր Հօլլանդիայում ընդհանուր զինուորագրութիւն։

ՕԴԷՍԱ, 12 մարտի։ Նաւագնացութիւնը Նիկոլաևում և Խերսոնում սկսվեց։

ՀՌՕՄ, 12 մարտի։ Իտալիայի և Անգլիայի մէջ պայման է կապված՝ որոշելու քաղաքական ազդեցութեան սահմանները արևելեան Աֆրիկայում. դրա հետ միասին Աբիսսինիան թողված է իտալական իշխանութեան ներքոյ։

ԲԵՐԼԻՆ, 12 մարտի։ Լրագիրները հաստատում են, որ գերմանական ազդեցութիւնը և գերմանական առևտուրը քանի գնում աւելի է զարգանում Սիրիայում։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ.
Մարտի 12-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	84 ր.	— կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	41 »	25 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	33 »	27 »
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	75 »
Մաքսային կուպօններ — . .	135 »	— »
Արծաթ — — — . .	1 »	07 »
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	4 և	5% »
Պետ. բանկի 5% տոմս — . .	102 »	50 »
— — — — 2-րդ —	101 »	— »
— — — — 3-րդ —	100 »	50 »
— — — — 4-րդ —	100 »	50 »
— — — — 5-րդ —	100 »	50 »
— — — — 6-րդ —	101 »	50 »
6% ոսկեայ ռէնտա	143 »	— »
4% ոսկեայ փոխառութիւն	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	102 »	25 »
— — — — 2-րդ —	102 »	25 »
— — — — 3-րդ —	102 »	75 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	237 »	— »
— — երկրորդ —	222 »	50 »
Պետական. երկաթուղային ռէնտա .	103 »	75 »
5½% ռէնտա	100 »	— »
4% ներքին փոխառութիւն	97 »	50 »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	25 »
5½% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	102 »	50 »
4½% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	138 »	37 »
— — — թղթադ.	101 »	50 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները. .	101 »	75 »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	— »
Օդէսայի — — .	101 »	37 »
Թիֆլիսի — — .	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է։

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԲԱՆԿԻ ԹԱՏՐՈՆ

ԱՆՆԱ ԺԻՒԴԻԿԻ

ներկայացումները

ԱՅՍՕՐ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՐՏԻ 14-ին

ԵՐԵՔ ՕՊԷՐԷՏՆԵՐ ՄԻ ԵՒ ՆՈՅՆ ԵՐԵԿՈՅ

I LA CORDE SENSIBLE, կատակերգութիւն-վօդէվիլ 1 գործ., հեղ. Տիրօյի. II ԺՕԶԵՖԻՆԱ, սօնէտ 1 գործ., հեղ. Միլօի. III ԱԾԽԱԳՈՐԾՆԵՐ, օպէրէտ 1 գործ. հեղ. Ժիլէի, երաժշտութիւն ըլ-Կօստէի։

Տիկին ԺԻՒԴԻԿ կը կատարէ շանսօնէտներ։ Օրկեստրը կը ղեկավարէ պ. ՌՕԶԷՆՇՏԻԼ.

Ցայտնվում է հասարակութեանը, որ սխալ է այն լուրը, իբր թէ տիկին Ժիւդիկ պիտի խաղայ Թիֆլիսի կրուժօկում։

Սկիզբը 8 ժամին երեկոյեան։ 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԹԱՏՐՈՆ

Մ Ա Ր Տ Ի 14-ին, Հ Ի Ն Գ Շ Ա Բ Թ Ի

կայանալու է

յայտնի երգչուհի

Ն Ի Կ Ի Տ Ա Յ Ի

ԿՕՆՑԷՐՏԸ

Մասնակցութեամբ պալատական պիանիստ ԼԻԲԼԻՆԳԻ։

Տոմսակները և պրօգրամը կարելի է ստանալ ռօյալների պահեստում Բ. Միրիմանեանի, Դվօրցօվայա փողոցում։ 2—2

Молодой человѣкъ, КАНДИДАТЪ ЕСТЕСТВЕННЫХЪ НАУКЪ, хочетъ имѣтъ уроки. Объ адресѣ спросить въ редакціи „Мшакъ".

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ, ԿԱՆԴԻԴԱՏ ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ, ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ Է ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼ։ Կարող է պատրաստել միջնակարգ դպրոցների համար և քննութիւններ անել։ Ցանկացողները հասցէն կարող են իմանալ „Մշակի" խմբագրատանը։ 2—5

ՋԻԹԱՀԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Յ. ԹԱՅԻՐՕՎԻ ԵՒ Կ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սրանով յայտնում է, որ գործարանի արդիւնքներից ՍԵՂԱՆԻ ԸՆՏԻՐ ՁԷԹԸ ֆունտանոց և երկու ֆունտանոց սրուակներում, նոյնպէս և ՀԱՍԱՐԱԿ ՁԷԹԸ վաճառվում են հետևեալ խանութներում. 1) ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ վաճառման ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մէջ, 2) Ա. Պ. ՑԱԿՈԲՕՎԻ մօտ, Գօլօվինսկի պրօսպէկտում, իշխան Մուխրանսկու տանը, 3) ՇԱԳԻՆԻ „Русская торговля" անունով մագազինում, Գօլօվինսկի պրօսպէկտում, իշխ. Օրբէլեանիի տանը, 4) ԴԻԴ-ՋՈՒՐԱԲՕՎԻ մօտ, Պուշկինսկի փողոցում, տուն Բէկթաբէգօվի, 5) ՄԻՐՋԱԽԱՆՕՎԻ մագազինում, Պուշկինսկի փողոցում, Միրիմանօվի տանը, 6) „Надежда" անունով ԲԱԺԲԷՈՒԿ-ՄԷԼԻՔՕՎԻ մագազինում, Միխայլօվսկի փողոցում, Ուլանցօվի տանը, 7) Դ. ԲԱԿԱՐՕՎԻ մօտ, Նիկօլաևվսկի փողոցում, սեփական տանը, 8) Ա. ԽՈՒԴԱԴՕՎԻ մօտ, Նիկօլաևվսկի փողոցում, տուն Լօնգօի, 9) Մ. ԱՍԱՏՈՒՐՕՎԻ մօտ, Միխայլօվսկի փողոցում, Սլիվիցկու տանը, 10) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ, Սօլդատսկի բազարում, 11) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ Թուրքերի Մայդանի վրա և 12) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ Հալաբարի հրապարակի վրա։

ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ սեղանի ձէթը, ԱՌԱՆՑ ԱՄԱՆԻ վաճառվում է ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ վերյիշեալ ԵՐԵՔ ԴՈՒՔԱՆՆԵՐՈՒՄ։ 3—10

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
MESSAGERIES MARITIMES
(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 23 մարտի (4 ապրիլի) դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ TIGRE (ՏԻԳՐ) շոգենաւը, նաւապետ NIEL (ՆԻԷԼ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մտնելով և միջանկեալ նաւահանգիստները։

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆԺԷՐ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԳԷՈՐԳ ՀԵՋՈՒԲԵԱՆ ՀԵՋՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍՏ։ 1—2

ԾԱԽՎՈՒՄ Է

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԴԵՂԱՏՈՒՆ

ՍԱԼԻԱՆՈՒՄ, Բագուի նահանգում։ Պայմանների մասին տեղեկանալ ԲԱԹՈՒՄ քաղաքում, Բէլլիգիօնի դեղագործից։ 3—3 (շ. հ. և.)

„ՄԻՇՈՒՆԱՑ"

ՄԿՆԵՐ ԿՈՏՈՐԵԼՈՒ ՌԻՍ ԳՈՒՏՄԱՆԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

գլխաւոր պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում և Բագւում, Բարձրագոյն հաստատված դեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մօտ։ 26—50 (հ)

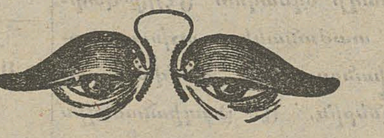

Մ. Գ. ՑԷՅՏԼԻՆԻ

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆԻ

ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

Գոլովինսկի պրօսպ. դիմաց, անկիւնի մագազինում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոր ոսկեայ, նիկելեայ, պողպատեայ և կրիայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ, ՊԷՆՍՆԷՆԵՐ և ԼՕՐՆԷՏՆԵՐ։ Թատրօնական և դաշտային ԲԻՆՕԿԼՆԵՐ, ՋԵՐՄԱՉԱՓԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուրսը կախելու և թէ վաննաների համար։ Վերաստուգված և վկայական ունեցող ՄԱԿՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր։ Լօրնէտի և պէնսնէի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետալական թելեր։

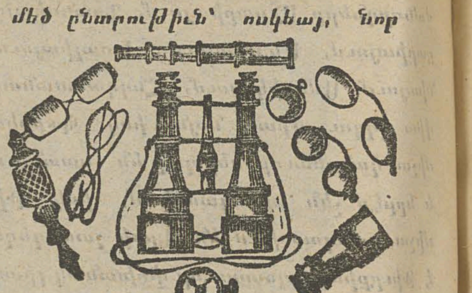

Ակնոցներ և պէնսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով։

Մագազինում յանձն են առնում նմանապէս փչացած իրերի նորոգելը և ապակիների դնելը։

ԳՆԵՐԸ ամենաչափաւոր են։ 5—50 (հ)

ՊՐՕՎԻԶՕՐ Ա. ՇՏԷԽԷՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՑԱՒԻ ԵՒ ՓՉԱՆԱԼՈՒ ԴԵՄ

ՊՕԴՕԼԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԴԵՂ, ԿԱԹԻԼՆԵՐ 50 ԿՕՊ.
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՕԿԱՑԻՆԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՑԻՆ ԷԼԻԿՍԻՐ 80 ԿՕՊ.
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱՑԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՕՊ.

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՀԵՍՏ. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Դեղագործական ապրանքների կովկասեան ընկերութեան մէջ և պ. պ. Շահպարոնեանցի, Մակկէրի, Սէնչիկօվսկու և Ագմուրօվի դեղատներում։

ЗУБНЫЯ КАПЛИ: кор. 50 к.
ЗУБНОЙ ПОРОШОКЪ: кор. 30 к.
ЗУБНОЙ ЭЛИКСИРЪ: фл. 80 к.
А. ШТЕХЕРЪ

51—52 (Հ.)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ն Ե Ր Ը

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—10—11 ժ. վիրաբուժութեան (և ատամնացաւի) սիֆիլիսի և աչքացաւի։
ԲՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—11½—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՄՈՒԽԱՐԻՆՍԿԱՅԱ—12—12½ ժ., կանանց և ներքին ց.
ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—12½—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը

ԴԱԴՕՄՍԿԻ—5—6½ ժ. կաշուի ցաւերի, սիֆիլիսի և վիրաբուժութեան.
ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. ներքին, երեխայոց և ջղային ց. (էլեկտրօթերապիա)։
ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 ժ.
Վճար—50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժշկապետ Նաւասարդեան

Մի պատուաւոր ԸՆՏԱՆԻՔ կամենում է իր մօտ պահել գիշերօթիկ մանուկներ՝ աշակերտներ կամ աշակերտուհիներ։ Ընտանիքի զաւակները՝ դուստրը և որդին, որոնք ուսանում են գիմնազիաներում, առաջինը 8-որդ, իսկ երկրորդ 6-որդ դասատանում, կարող են պատրաստել աշակերտներին ուսումնարանների սորբին դասաների համար և թոյլերի հետ կրկնութիւններ անել, նմանապէս պարապել նրանց հետ և հայոց լեզուից։ Հասցէն հարցնել „Մշակի" և „Աղբիւրի" խմբագրատներում։

7—10

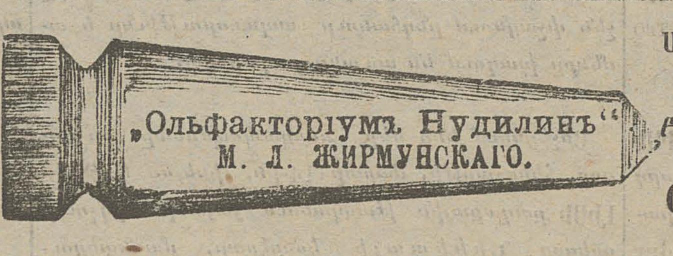

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒԽԻ ԴԷՄ

բժշկական դէպարտամենտից թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

ծախվում է 40 կոպէկով

Դեղագործական Ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում։ 46—52 (Շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 13 Марта 1891 г. Типографія Каппел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.